

Respons

Afghanistan: Nasjonale arrestordre

Problemstilling/spørsmål:

- Kan Landinfo si noe generelt om utstedelsen av nasjonale arrestordre i Afghanistan? Er det sannsynlig at en arrestorde ville blitt utstedt for en person som har kommet med blasfemiske uttalelser gjennom kritikk av en mullah under fredagsbønnen?

Nasjonale arrestordre

Politimyndighetenes kompetanse - registrering av straffbare forhold / utstedelse av arrestordre

I henhold til den afghanske grunnlovens artikkel 27 (2) må en hver frihetsberøvelse være hjemlet i lov: “No one shall be pursued, arrested, or detained without due process of law” (Constitution 2004). Det må foreligge et legalt grunnlag for frihetsberøving og den som frihetsberøver må være autorisert til å arrestere. Det vil normalt være politiet eller den lokale statsadvokat (*saranwal / Primary Saranwal*) som tar initiativet til arrestasjoner.

Regelverket *Interim Criminal Procedure Code for Courts (ICPCC)* fastslår at politiet er forpliktet til å rapportere mistanke om kriminelle handlinger til Primary Saranwal. Videre fremgår det av artikkel 22 i ICPCC (2004) at:

The Primary Saranwal has the obligation to introduce the penal action for prosecution of all crimes, known directly by him, committed in the territory of the district, unless otherwise expressly provided by law.

Det er kun under visse omstendigheter at politiet kan arrestere. Dette gjelder blant annet i tilfeller hvor en lovforbryter blir tatt i gjerningsøyeblikket, i tilfeller der det foreligger risiko for voldsutøvelse, eller selvmord. En arrestasjon må godkjennes av Primary Saranwal innen 24 timer. Innen 15 dager etter en arrestasjon må Primary Saranwal ta stilling til om en mistenkt skal tiltales. Av ICPCCs artikkel 30 fremgår følgende:

Respons Afghanistan: Nasjonale arrestordre

Judicial Police's Arrest

1. The judicial police shall arrest on their own initiative: a) the offender who is caught in state of flagrante delicto of misdemeanors, punished by medium term imprisonment, or felony; b) the person who is allegedly the author of a felony and there is risk of his disappearance.

2. In all other circumstances, the judicial police perform arrests only in execution of orders of the judicial authorities.

Artikkel 15 i den afghanske politiloven (2005) sier følgende om pågripelser:

Article Fifteen

In normal cases, the police may detain a person in custody if:

1. His life or physical body is in danger and can not be protected otherwise; in this case the police is duty bound to resort to action within the time slot stipulated in paragraph (4) of this article to avoid the aforesaid danger as much as possible.

2. His identification is not possible otherwise.

3. He intends to commit suicide; in this case the police is duty bound to bring him/her to the nearest local hospital within the time stipulated in paragraph (4) of this article.

4. Provided for by the law in other cases.

The period of detention can not be more than 72 hours. The police must inform him of the reason and case as soon as the person is detained.

Om Saranwals rolle fremgår følgende av ICPC (2004):

Article 35 Arrest and Seizures by the Primary Saranwal

1. In the course of the investigations activities the Primary Saranwal can order the arrest of the alleged author of a misdemeanor punishable by medium term imprisonment or felony and seizure of items and goods connected with the crime.

2. The person arrested shall be interrogated within forty-eight hours.

Article 36 Terms for Indictment in Case of Arrest

1. When the arrest performed by the Judicial Police is sanctioned or when the arrest has been ordered by the Saranwal and it remains in force, the arrested person shall be released if the Saranwal has not presented the indictment to the Court within fifteen days from the moment of the arrest except when the Court, at the timely request of the Saranwal, has authorized the extension of the term for not more than fifteen additional days.

Slik Landinfo forstår lovgivningen, kan ikke politiet på eget initiativ utstede arrestordre eller arrestere, med de unntak som fremgår av de refererte bestemmelser. Det er statsadvokatembedet som kan utstede arrestordre. Likeledes kan domstolene utstede arrestordre, for eksempel i forbindelse med domsavsigelser.

Landinfo er ikke kjent med at afghansk politi utsteder arrestordre. Landinfo er heller ikke kjent med om det eksisterer andre lovverk for utstedelse av arrestordre i Afghanistan ut over det som fremgår ovenfor. Det kan eksistere et formelt rammeverk uten at det er allment kjent. En kilde Landinfo møtte i Kabul i november 2010 arbeider systematisk for å samle all gjeldene lovgivning i landet, men har ikke engang klart å få oversikt over offentlig publisert

Respons **Afghanistan: Nasjonale arrestordre**

lovverk (gazzeted laws and regulations). Kilden mente at myndighetene bevisst la hindringer i veien for at lover og reguleringer ikke skal bli offentlig kjent (samtale Kabul, november 2010).

Flere forhold tilsier at det er lite sannsynlig at politiet er i stand til å koordinere informasjon på nasjonalt nivå, herunder administrere og distribuere arrestordre.

Politiet er utilstrekkelig trent, rekruttering og forfremmelse skjer i mange tilfeller ikke på grunnlag av faglige kvalifikasjoner, men basert på personlige kontakter. Ifølge journalist Tor Aksel Bolle gjennomgår politirekruiter seks ukers trening før de settes i arbeid (Bolle 2010)

Landinfo møtte i november 2010 en kilde i Kabul som er involvert i kompetansebygging innen afghansk politi. Kilden bekreftet politimyndighetenes svært lave kompetansenivå og opplyste at en del polititjenestemenn gjennomgår et enda kortere opplæringsprogram enn det Bolle antyder.

Ifølge Antonio Giustozzi registrerer ikke politiet, verken lokalt eller sentralt, saker systematisk, og det eksisterer ikke et nasjonalt register (Giustozzi 2010). Mange politistasjoner er i realiteten papirløse. Dette ble bekreftet av en Landinfos samtalepartnere i Kabul som hevdet at det verken fantes papir eller skrivesaker ved de fleste politistasjoner. Mange politifolk er dessuten analfabeter. Ifølge Bolle (2010) viser tall fra NATO at 83 % av politirekruittene leser og skriver dårligere enn afghanske tredjeklassinger.

Avisen The Independent (Brady 2010) beskriver politiet slik:

Corruption, desertion and drug abuse within the Afghan police are threatening its ability to take over the fight against the Taliban and the UK's chances of an exit from the country, government documents show'.

Politistyrkene er preget av omfattende korrupsjon, manglende styring og kontroll, narkotikamisbruk og desertering. Bolle (2010) hevder også at den afghanske politimyndigheten er i ferd med å utvikles til et semimilitært instrument på bekostning av ordinære sivile oppgaver ved at den i større grad aktiviseres i kampen mot Taliban og andre opprørere.

For mange områders vedkommende er det lite sannsynlig at afghanske politimyndigheter utsteder skriftlige arrestordre. Spørsmålet om polititilstedte arrestordre ble drøftet med en lokal kilde i Kabul i november 2010, som opplyste aldri å ha sett eller hørt om at arrestordre ble utstedt av afghansk politi. En annen kilde som blant annet er involvert i rådgivning knyttet til store profilerte kriminalsaker i Afghanistan, hadde erfart at det i noen saker forelå arrestordre. Disse var imidlertid ikke utstedt av politiet, men av domstolsapparatet.

Kritikk av Islam

Landinfo har ingen oppfatninger om sannsynligheten for utstedelse arrestordre i konkrete saker. Kritikk av islam og religiøse ledere i forbindelse med fredagsbønnen er et ukjent fenomen i en afghansk kontekst og vil være forbundet med stor risiko for represalier og alvorlige overgrep. I tillegg til at selv det som kan oppfattes som relativt moderate kritiske kommentar kan medføre overgrep fra private aktører, har det afghanske rettsystemet behandlet enkelte saker (svært få konkrete saker er omtalt av sentrale kilder siden 2001) i medhold av artiklene om religionskriminalitet i den afghanske straffeloven art. 347 og 348 og

i medhold av sharia i tråd med grunnlovens artikkel 130 og 131. I henhold til rådende lovtolkning i Afghanistan, kan blasfemi straffes med døden.

Studenten og journalisten Sayed Parwez Kambaksh fra provinsen Balkh ble i 2007 dømt til døden av en lokal domstol (Primary Court) i Mazar-I-Sharif, en by med et relativt konservativt Ulema Council. Grunnlaget for anklagen var at Kambaksh hadde lastet ned og distribuert en artikkel som kritiserte kvinners rettigheter i islam. Saken ble senere ankebehandlet både av anke-domstol (Court of Appeals) og høyesterett (Supreme Court) i Kabul. Ifølge Amnesty (2009) ble Kambaksh fremdeles kjent skyldig, men dødsdommen omgjort til 20 års fengsel. Han ble senere benådet av president Hamid Karzai.

Prosessen mot Kambaksh illustrerer at det i spesielle høyprofilerte saker kan etableres kommunikasjon og forbindelser mellom både mellom lokale og sentrale religiøse miljøer og nasjonalt politi- og rettsvesen. Den informasjon som foreligger indikerer også at rettslige tiltak og rettsprosesser som involverer alvorlige blasfemianklager, blir sterkt eksponert i Afghanistan.

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) skal som faglig uavhengig enhet innhente og analysere informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet, Utlendingsnemnda og Justis- og politidepartementet til enhver tid har behov for kunnskap om for å kunne løse sine oppgaver. Landinfos rapporter og temanotater er basert på opplysninger fra både offentlige og ikke offentlige kilder. Opplysningene er innsamlet og behandlet i henhold til kildekritiske standarder. Kilder som av ulike grunner ikke ønsker å bli offentliggjort, er ikke nevnt ved navn.

En respons er et svar på konkrete spørsmål og problemstillinger som saksbehandlere i utlendingsforvaltningen har stilt Landinfo. Responser er ikke ment å være utfyllende redegjørelser for et tema eller et spørsmål, men skal gi svar på de konkrete spørsmålene som er stilt, og ellers inneholde det som til enhver tid trengs av bakgrunnsinformasjon.

Opplysningene som blir lagt fram i responsene, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos responser er heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som responsene omhandler.

Referanser

Skriftlige kilder

- Amnesty International (2009, 6. september). *Afghanistan: Perwiz Kambaksh's release raises hopes for other detainees*. London: Amnesty International. Tilgjengelig fra <http://www.amnesty.org/en/for-media/press-releases/afghanistan-perwiz-kambaksh%E2%80%99s-release-raises-hopes-other-detainees-2009> [lastet ned 6. desember 2010]
- Bolle, T. A. (2010, november). *Politi på samlebånd. Stadig verre sikkerhetssituasjon gir masseproduksjon av politifolk*. Bistandsaktuelt, s. 18 - 19, 9/2010, Oslo.
- [Constitution] (2004, 3. januar). *Constitution of Afghanistan*. Kabul: The Islamic Republic of Afghanistan. Tilgjengelig fra

Respons Afghanistan: Nasjonale arrestordre

http://www.supremecourt.gov.af/PDFfiles/constitution2004_english.pdf [lastet ned 4. februar 2011]

- Brady, B. (2010, 28. mars). Drugs and desertion: how the UK really rates Afghan police. *The Independent*. Tilgjengelig fra <http://www.independent.co.uk/news/world/asia/drugs-and-desertion-how-the-uk-really-rates-afghan-police-1929508.html> [lastet ned 21. desember 2010]
- ICPC, dvs. Interim Criminal Procedure Code for Courts (2004). Kabul: Government of Afghanistan. Tilgjengelig fra [http://www.icrc.org/ihl-nat.nsf/6fa4d35e5e3025394125673e00508143/2ee7715e48bfca37c1257114003633af/\\$FILE/Criminal%20Procedure%20Code%20-%20Afghanistan%20-%20EN.pdf](http://www.icrc.org/ihl-nat.nsf/6fa4d35e5e3025394125673e00508143/2ee7715e48bfca37c1257114003633af/$FILE/Criminal%20Procedure%20Code%20-%20Afghanistan%20-%20EN.pdf) [lastet ned 4. februar 2011]
- Police Law (2005, 22. september). Kabul: Government of Afghanistan. Tilgjengelig fra <http://www.rolafghanistan.esteri.it/NR/rdonlyres/94667686-6B09-4E6E-9972-905E21EEC1E4/0/PoliceLaw.pdf> [lastet ned 8. februar 2011]

Muntlige kilder

- Giustozzi, A. (2010). *The Taliban: aspects of their modus operandi*. Foredrag holdt i Oslo 25. november 2010
- Samtaler med representanter for lokale og internasjonale organisasjoner under Landinfos tjenestereise til Afghanistan, november 2010

© Landinfo 2011

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.